

Debatt

Håkan Thörn replikerar på
Johanna Broman Åkesson's
recension av
1968 – Revolutionens rytmer

JOHANNA BROMAN ÅKESSON recenserar i *Respons* 3/2018 min bok *1968 – Revolutionens rytmer*, som behandlar samspelet mellan protest och musik i USA. Samtidigt som hennes ambitiösa recension i många avseenden gör bokens innehåll rättvisa landar hon i några slutsatser som väcker frågor. Åkesson anser att bokens största problem är dess "vänsterideologiska färgning". Även om jag inte anser att "vänsterideologisk" är en adekvat beskrivning av bokens perspektiv så gör jag knappast någon hemlighet av att den är grundad i den samhällsvetenskapliga forskningens

”Åkesson anser att bokens största problem är dess 'vänsterideologiska färgning'. Även om jag inte anser att "vänsterideologisk" är en adekvat beskrivning av bokens perspektiv så gör jag knappast någon hemlighet av att den är grundad i den samhällsvetenskapliga forskningens kritiska tradition. Och varför skulle detta vara ett problem i sig?”

kritiska tradition. Och varför skulle detta vara ett problem i sig? För att uttrycka det i kunskapsteoretiska termer innebär det en utgångspunkt i vad Jürgen Habermas i *Erkenntnis und Interesse* (1968) kallade ett emancipatoriskt kunskapsintresse. Begreppet syftar på forskning som tar utgångspunkt i en vilja att kritiskt reflektera över dominerande maktförhållanden, yt-

kandet att det inte framgår hur Bosniens judar mördades, innebär att jag stämplar honom som fascist och antisemit. Anklagelsen är befängd.

Hade Resic läst igenom sina texter skulle sakfel ha kunnat undvikas, exempelvis det absurda påståendet att den ryske utrikesministern Lavrov "redan 2015" föreslog en delning av Makedonien mellan Albanien och Bulgarien (s 428). Om Resic kontrollerat uppgiften i *The Guardian* hade han funnit att Lavrov i stället kritiserat ett förslag till delning. Inte heller är det sant att albanerna i Makedonien förlorade sin konstitutionella status som folkgrupp 1991 (s 308). Detsamma gäller påståendet att det i Bosnien utvecklats en bosnisk identitet, men att "allt fler" under 1980-talets konflikter "upphörde att kalla sig bosnier" (s 77). Utsagan får ses som en privat reflektion och stämmer inte med statistik över etnicitet. "Bosnier" var och är en geografisk kategori. Tyvärr.

Ett exempel på tendentiös framställning är den försåtliga beskrivningen av hur ustašastaten inledde "ett skräckvalde och naziinspirerat folk mord på serber, judar och romer och ett mordande av inhemska politiska motståndare" (s 34). Att dessa grupper drabbades av svår förföljelse är sant. Problemet ligger i ordet "naziinspirerat". Ingen historiker i Kroatien skulle hävda att tyskarna "inspirerade" regimen att mörda serber. Hatet mot serberna och deras religion var kännetecknet för kroatisk fascism och spelade en minst lika stor roll som antisemitism.

Över huvud taget finns skäl att undra över författarens förtrogenhet med sydslavisk kultur. Han beskriver hur man vid firandet av Republika Srpskas nationaldag (s. 358) sjunger "psalmen "Bože Pravde (Guds rättvisa)". Nu börjar serbernas nationalsång med orden "[O Du] Rättfärdighetens Gud." Översättningen blir fel eftersom Resic blandar ihop kasus: "Bože" [Gud] är vokativ och "Pravde" [rättfärdighet] genitiv. Den som sjunger vänder sig till Gud.

Till sist: Som svar på kritiken av en fördomsfull användning av begreppet mentalitet har Resic i realiteten inget annat argument än att han har rätt. Han vet vad han talar om eftersom han är född i regionen och har släktingar som fallit offer för kriget.

Med all respekt är detta inget argument. En historiker bör efter bästa förmåga belägga sina teser. Att säga: "jag är därifrån och vet" är ur akademisk synpunkt irrelevant och borde vara det även gentemot vanliga läsare. ■

► *Kjell Magnusson är docent i sociologi.*

Svar

Kjell Magnusson

MINA INVÄNDNINGAR MOT Resics bok rör tre aspekter: 1) en berättande stil med risk för upprepningar och motsägelser. 2) slarv med källor, där påståenden saknar belägg eller strider mot befintligt källmaterial. 3) en delvis tendentiös framställning som inte stöds av opartisk historieskrivning.

Resics genmäle bekräftar invändningarna. I svepande ordalag påstås recensionen vara en frukt av ideologi och politisk uppfattning. Jag kan försäkra Resic att jag inte tillhör någon "gammelvänster" och aldrig har hyllat Milošević. Inte heller ser jag det socialistiska Jugoslavien som ett idealsamhälle. Åren som student i Jugoslavien gjorde mig immun mot socialism, eftersom jag mötte ett utpräglat klassamhälle där kommunistpartiet bekämpade "jämlikeri" och handböckerna lät förstå att jämlikhet stred mot marxistisk teori.

Värdslösheten i hanteringen av källor blir uppenbar när Resic kritiserar Carl Bildt för uttalandet att Operation Storm innebar krigets enskilt största fördrivning. I genmälet förvandlas detta till "det värsta folk mordet under konflikten" (!) vilket är något helt annat än Bildts uttryck "etnisk rensning", som Resic för övrigt själv använder i sin bok.

Denna lapsus visar att begreppet folk mord för Resic är en metafor för våld, vilket står klart även när han utan belägg talar om "systematisk utrotning". När detta påtalas avfärdar Resic skillnader i andelen dödsoffer under andra världskriget och kriget 1992–1995 som "sifferexercis". Han hävdar att jämförelsen i sig, liksom påpe-

RESPONS

RECENSIONSTIDSKRIFT FÖR HUMANIORA & SAMHÄLLSVETENSKAP

NUMMER 5 • NOVEMBER 2018 • PRIS 89 SEK

TEMA

INTE SÅ LYSANDE UTSIKTER

FATTIGA OCH RIKA I ETT SYSTEM SOM SKAPADES ÖVER VÄLJARNAS HUVUDEN

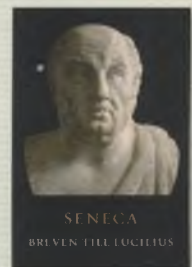
Innehåll

Noterat	s 6	Étienne de la Boétie <i>Avhandling om frivillig underkastelse eller Mot envælde</i> Recensent Bosse Holmqvist	s 32
Krönika	s 8	Utblick	
Efter oss, syndafloden av Hanna Bornäs		Vilken roll spelade USA som förebild för nazisterna? Av Olof Bortz	s 34
Reportage	s 9	Politik & samhälle	
Tunga böcker, lätta vågor – Facklitteraturen och ljudboken av Alexandra Borg		Rutger Bregman <i>Utopia för realister – Hur medborgarlön, öppna gränser och 15 timmars arbetsvecka kan bli verklighet</i> Recensent Niklas Elert	s 38
På plats	s 13	Magnus Utvik <i>Partiet på kant med (v)erkligheten – En historia om solidaritet</i> Recensent Kim Salomon	s 40
Hitlers favorit i ny belysning av Ulf Zander		Anders Sundelin <i>Diplomaten</i> Recensent Manne Wängborg	s 42
Debatt	s 15	Jeff Werner <i>Postdemokratisk kultur</i> Recensent Daniel Strand	s 44
Sanimir Resic och Håkan Thörn går i polemik med sina respektive recensenter Kjell Magnusson och Johanna Broman Åkesson		Essä	
Tema: Pensionsreformen		Feminism och nymaterialism – En lyckad kombination? Av Evelina Johansson	s 46
Pensionsreformen har producerat skillnader i stället för jämlikhet Av Urban Lundberg	s 19	Konstarna & medier	
Medborgarnas trygghet har blivit alltmer beroende av marknaden Av Alf Sjöblom	s 23	Caroline Krook · <i>Rastlös sökare och troende tvivlare</i> – <i>Existentiella frågor i filmer av Ingmar Bergman</i> Jan Holmberg · <i>Författaren Ingmar Bergman</i> Recensent Susanne Wigorts Yngvesson	s 50
Filosofi & psykologi			
Seneca <i>Breven till Lucilius</i> Recensent Bo Lindberg	s 26		
Jonna Bornemark <i>Det omätbaras renässans – En uppgörelse med pedanternas herravälde</i> Recensent Petra Carlsson	s 28		
Tim Lewens <i>Vetenskapens mening</i> Recensent Fredrik Österblom	s 30		

19

28

38

54

TEMA: PENSIONSREFORMEN

”I likhet med katolska kyrkans påveval fattas pensionsarbetsgruppens beslut *cum clave*, under andliga reträtter där de utvalda undviker all kontakt med omvärlden. När den vita röken syns ovanför riksdagshuset har vi fått en ny pensionsålder.”

URBAN LUNDBERG KRITISERAR BRISTEN PÅ INSYN NÄR DET GÄLLER DE BESLUT SOM FATTAS OM PENSIONERNA, S. 22.

Ingemar Lindahl
Flickan som reste ensam
– En biografi över Thora Dardel
Recensent Lena Kåreland s 52

Cornelia Vismann
Lagen och arkivet – Akternas mediehistoria
Recensent Charlie Järpvalld s 54

Mattias Hessérus
Rätten till privatlivet – Och moralen bakom omoralen i svensk press
Recensent Mia-Marie Hammarlin s 57

Klassikern: Madame de Sévigné's brev
Personlig och fascinerande ingång till det franska 1600-talet
Av Sofia Warkander s 59

Historia

Roger Ålmeberg
Gustav VI Adolf
– Regenten som räddade monarkin
Recensent Frederick Whitling s 64

Mattias Göransson
Björnen kommer! – Om ryssrädsla, mönsterseende och militära misstag
Recensent Aryo Makko s 66

Elin Jäderström
Hennes excellens Agda Rössel
– Från banvaktstugan till FN-skrapan
Recensent Lisa Öberg s 68

Niels Bo Poulsen
Dödskampen
– Kriget på östfronten 1941–1945
Recensent Bo G. Hall s 70

Sigvard Lindqvist
Livet bakom järnridån under kalla kriget
Recensent Lars Lönnroth s 71

Essä
Floden där vänsterns drömmar sjönk
Av Erik Cardelius s 72

Brev som betytt så mycket

59

► Madame de Sévigné's brev har haft ett enormt inflytande på den franska kulturen. Nu föreligger ett urval av dem i en ny översättning.

► Spanska inbördeskriget är ett återkommande tema i nya svenska romaner. Slaget vid Ebro 1938 har blivit en symbol för en vänster som kraftsamlade men ändå föll.

72

Red.

TIDSKRIFTENRESPONS.SE

Chefredaktör, ansvarig utgivare & vd:
Kay Glans,
kay.glans@tidskriftenrespons.se

Styrelseordförande:
Sten Widmalm
Övriga styrelsemedlemmar:
Kay Glans, Inga Sanner och Johan Östling

Redaktionssekreterare:
Jenni Sandström (föräldradledig)

Redaktör:
Johannes Heuman

Grafisk form:
Calle Ljungström & Jens Pihl
info@calleochemma.se

Tryck:
Norra Skåne Offset, Hässleholm

Prenumerationsärenden:
tidskriftenrespons@pressdata.se
Telefon: 08-799 62 48

Annonser:
calle.ljungstrom@tidskriftenrespons.se

Respons utkommer med 6 nummer per år.

Tidskriften Respons
Götgatan 48
118 26 Stockholm
Tel: 070-390 80 26
info@tidskriftenrespons.se

Issn 2001-2292
Isbn 978-91-87175-40-4

Respons ges ut av Tidskriften Respons AB, som ägs av Kay Glans. Verksamheten stöds av Riksbankens Jubileumsfond, Kungl. Vitterhetsakademien, Stiftelsen Marcus och Amalia Wallenbergs Minnesfond, Ragnar Söderbergs stiftelse, Svenska Akademien, Helge Ax:son Johnsons stiftelse, Åke Wibergs stiftelse, Kungl. Patriotiska Sällskapet samt Lars Salvius-föreningen.

Redaktionsråd: Jenny Björkman, kommunikationsansvarig vid Riksbankens Jubileumsfond; Carin Franzén, professor vid Institutionen för kultur och kommunikation, Linköping; Jenni Hjojlman, publikationsansvarig på Kungl. Vitterhetsakademien; Anders Högberg, professor vid Institutionen för kulturvetenskaper, Linnéuniversitetet; Håkan Möller, professor i litteraturvetenskap, Göteborg; Hans Ruin, professor i filosofi, Södertörn; Claes Sandgren, professor i civilrätt, Stockholm; Pelle Snickars, professor i medie- och kommunikationsvetenskap, Umeå; Karl Wennberg, professor i företagsekonomi, Linköping; Susanne Wigorts Yngvesson, professor i etik vid Enskilda Högskolan, Stockholm.